

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત
તુલનાત્મક સાહિત્ય વિભાગ
વિષય: તુલનાત્મક સાહિત્ય
એમ.એ.સેમેસ્ટર-૪
(સને ૨૦૨૧-૨૨, ૨૦૨૨-૨૩, ૨૦૨૩-૨૪ સુધી)

હેતુ : વિદ્યાર્થીઓ સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ વચ્ચેના સંબંધ વિષયક સમજ કેળવાય.

Paper : 16 Core:10 સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ

- એકમ:૧** (૧) સાહિત્ય એટલે શું? સંસ્કૃતિ એટલે શું? અને બંને વચ્ચેનો સંબંધ
(૨) સંસ્કૃતિની વિશેષતાઓ
(૩) સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ વિશે વિવિધ વિદ્વાનોના મંતવ્યો
- એકમ:૨** (૧) સંસ્કૃતિના પ્રકારો: પૌરસ્ત્ય સંસ્કૃતિ, પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિ, શહેરી અને ગ્રામ્ય
(૨) બહુસંસ્કૃતિવાદ અને તુલનાત્મક સાહિત્ય
(૩) સમાજ, સભ્યતા અને સંસ્કૃતિ
- એકમ:૩** ‘ગોરા’ (બંગાળી): રવીન્દ્રનાથ ટાગોર
- એકમ:૪** ‘ગોધૂલિ’: એસ.એલ. ભૈરપા (કન્નડ)
- નોંધ:** બંને કૃતિની તુલના અપેક્ષિત છે.

સંદર્ભ પુસ્તકો:

1. Bernheimer, Charles: “Comparative Literature in the. Age of Multiculturalism”: The John Hopkins University Press. (1995). 2715, North Charles Street, Baltimore Maryland, 21218-4363.
2. Sardar, Ziauddin. “Orientalism” Published by: Viva Book Pvt. Ltd. 214, New Appollo Ind. Estate. Mosra Lane4, Andheri. (E) Mumbai. 400 069= 2002
[vivabooks@mantroline.com]
3. Huntington, Samuel P.: “The Clash of Civilization and the Remaking of World Order.” Penguin Books India (P.) Ltd. 11, Communtiy Centre, Panch Sheel, Park, New Delhi. 110 017, India
4. Said Edward. “Orientalism” Vintage Books, 1979.
૫. વોરા, ડૉ. સર્વેશ. અનુ: પાલખીવાળા નાની ‘ભારતનો અમૂલ્ય વારસો’: એન.એમ. ઠક્કરની કંપની: ૧૪૦ પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ- ૪૦૦ ૦૨૦. પ્રથમ આવૃત્તિ: ૧૯૮૨. (પૃ: ૫૨)
૬. જોશી, ઉમાશંકર. ‘સંસ્કૃતિ’: નવેમ્બર, ૧૯૬૪. લેખ: ‘પૂર્વ અને પશ્ચિમનાં શાશ્વત મૂલ્યો’, પૃ: ૪૩૦-૪૩૫.
૭. ‘પૂર્વ અને પશ્ચિમ’: સ્વામી વિવેકાનંદ
૮. ‘પૂર્વ અને પશ્ચિમ’ : નિત્યાનંદ પટેલ
૯. ‘ભારતીય સંસ્કૃતિ’: કનૈયાલાલ મુનશી
૧૦. ‘આપણી સંસ્કૃતિનાં કેટલાંક વહેણો’: સ્વ. દુર્ગાશંકર શાસ્ત્રી
૧૧. ‘સંસ્કૃતિ માટે મથનારાઓ’: નારાયણ દેસાઈ
૧૨. ‘ભારતીય સંસ્કૃતિના પાયા’: શ્રી અરવિંદ

૧૩. ‘પૂર્વ અને પશ્ચિમ’: ડૉ. રાધાકૃષ્ણ
૧૪. ‘ગોરા’ (બંગાળી): રવીન્દ્રનાથ ટાગોર
૧૫. ‘ગોધૂલિ’: એસ.એલ. ભૈરપ્પા

Paper – 17 Core : 11 બાળસાહિત્યનો અભ્યાસ

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ બાળસાહિત્યના અભ્યાસથી પરિચિત થાય.

ભારતીય બાળસાહિત્ય અંગે જાણે, સમજે, વિચારે

એકમ-૧ બાળસાહિત્ય

- (૧) અર્થ, વિભાવના
- (૨) બાળસાહિત્ય : વ્યાખ્યાઓ
- (૩) બાળસાહિત્ય : લાક્ષણિકતાઓ
- (૪) બાળસાહિત્યનો પ્રભાવ

એકમ-૨ બાળસાહિત્યનાં પ્રકારો

- (૧) હાલરડાં
- (૨) બાળકવિતા
- (૩) બાળવાર્તા
- (૪) બાળનાટ્ય

એકમ-૩ બાળસાહિત્યનો ઇતિહાસ

- (૧) વૈશ્વિક
- (૨) ભારતીય
- (૩) ગુજરાતી

એકમ-૪ બાળસાહિત્ય ક્ષેત્રે પ્રદાન

- (૧) રમણલાલ સોની (ગુજરાતી)
- (૨) જયપ્રકાશ ભારતી અથવા ઉષા યાદવ (હિન્દી) (કોઈ એક સાહિત્યકારનો અભ્યાસ)

સંદર્ભસૂચિ:-

- (૧) વાર્તાનું શાસ્ત્ર : ગિજુભાઈ બધેકા
- (૨) ગુજરાતી બાળવાર્તાઓ : સ્વરૂપ અને સમીક્ષા : ડૉ. ભારતી ઝવેરી
- (૩) ગુજરાતી બાળસાહિત્ય : ઉદભવ અને વિકાસ સંપાદક : યશવંત ત્રિવેદી
- (૪) શબ્દસૃષ્ટિ : બાળસાહિત્ય વિશેષાંક
- (૫) અસ્મિતા પર્વ : ભાગ : ૧૪, ૧૫
- (૬) શબ્દસર : એપ્રિલ, મે -૨૦૧૫ (વિશેષાંક)
- (૭) ‘ભારતીય વાર્તાઓમાં બાળમાનસ’, ડૉ. ચૈતન્ય દેસાઈ

Paper – 18 Core : 12 સાહિત્ય વિવેચનના વિવિધ અભિગમો

હેતુ :- વિદ્યાર્થી સાહિત્ય વિવેચનના વિવિધ અભિગમોથી પરિચિત થાય.

- એકમ-૧ વિવેચન એટલે શું? સંજ્ઞા અને વિભાવના
- એકમ-૨ વિવેચનના વિવિધ અભિગમો
- એકમ-૩ ગુજરાતી અને મરાઠી વિવેચનનો ઇતિહાસ
- એકમ-૪ વિશ્વનાથ ભટ્ટ અને ભાલચંદ્ર નેમાડે: વિવેચક તરીકે

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૦૧) વિવેચનની વિવિધ તરાહો - પી.જે. પટેલ
- (૦૨) પ્રત્યાયન - ભી.ના.વણકર
- (૦૩) સર્જન પ્રક્રિયા અને નારી ચેતના - ઉષા ઉપાધ્યાય
- (૦૪) વિવેચનનો વિભાજિતપટ - ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા
- (૦૫) ગુજરાતી કાવ્યતત્ત્વ વિચારણા - પ્રમોદકુમાર પટેલ
- (૦૬) વિવેચનનું વિવેચન - જયંત કોઠારી
- (૦૭) વાત આપણા વિવેચનની - શિરીષ પંચાલ
- (૦૮) વિભાવના - પ્રમોદકુમાર પટેલ
- (૦૯) વિવેચનના વિવિધ અભિગમો - સંપા. બળવંત જાની
- (૧૦) વિવેચક વિશ્વનાથ ભટ્ટ
- (૧૧) વિવેચક ભાલચંદ્ર નેમાડે
- (૧૨) મરાઠી સાહિત્યનો ઇતિહાસ

Paper – 19 Elective : 4 (A) લોકસાહિત્ય

હેતુ :- લોક સાહિત્યની વિભાવના તથા કૃતિના આસ્વાદ દ્વારા પરિચય પામે.

- એકમ-૧** લોક સાહિત્યની વિભાવના
(૧) લોક, લોકસાહિત્ય, લોકવિદ્યા : સંજ્ઞા અને વ્યાખ્યા
(૨) લોકસાહિત્યનું સ્વરૂપ અને લક્ષણો
(૩) લોકસાહિત્ય, લોકપ્રિય સાહિત્ય અને શિષ્ટસાહિત્ય

- એકમ-૨** લોકકથાનું સ્વરૂપ, પ્રકાર, કથાઘટક મોટિફ
લોકકથાની કથનશૈલી અને મોટિફનો વિનિયોગ
લોકવાર્તામાં મોટિફ

- એકમ-૩** ‘ભારત કે આદિવાસી ક્ષેત્રોં કી લોકકથાએ’ : શરદ સિંહ

- એકમ-૪** ‘હિમાચલ પ્રદેશ કી લોકકથાએ’ : સુદર્શન વશિષ્ઠ

સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) લોક સાહિત્ય ભાગ ૧-૨-ઝવેરચંદ મેઘાણી
- (૨) ગુજરાતી લોકવિદ્યા - હસુ યાજ્ઞિક
- (૩) લોકકથાના મૂળ અને કૂળ - હરિવલ્લભ ભાયાણી
- (૪) લોકવાર્તા - પુસ્કર ચંદ્રવાકર
- (૫) લોકસાહિત્યનું સમાલોચન - ઝવેરચંદ મેઘાણી
- (૬) મધ્યકાલીન ગુજરાતી કથા સંદર્ભ : મોટિફ - પિનાકિની પંડ્યા
- (૭) લોક સાહિત્ય વિમર્શ - જશવંત શેખડીવાળા
- (૮) લોકસાહિત્ય ચર્ચા - રમણભાઈ પટેલ
- (૯) પાઢવી, (ડૉ.) મધુકર : દક્ષિણ ગુજરાત કી જનજાતિય બોલિયાँ : उद्भव और विकास, जगत भारती प्रकाशन, इलाहाबाद
- (૧૦) ‘ભારત કે આદિવાસી ક્ષેત્રોં કી લોકકથાએ’ : શરદ સિંહ
- (૧૧) ‘હિમાચલ પ્રદેશ કી લોકકથાએ’ : સુદર્શન વશિષ્ઠ

હેતુ : તુલનાત્મક સાહિત્યમાં સાહિત્ય અને અન્ય કળાઓની પણ તુલના થાય છે. સાહિત્ય અને ફિલ્મ કલાઓના આંતર સંબંધની સમજ સ્પષ્ટ થાય અને સાહિત્યકૃતિ તથા ફિલ્મના અભ્યાસ અને આસ્વાદ દ્વારા તુલના કરી શકે.

Paper : 20 Multi disciplinary : સાહિત્ય અને ફિલ્મ

એકમ-૧	(૧) ફિલ્મ: ઉદ્ભવ અને વિકાસ (૨) ફિલ્મ નિર્માણની પ્રક્રિયા
એકમ-૨	(૧) સાહિત્ય અને ફિલ્મનો સંબંધ (૨) ભારતીય ફિલ્મનો ઇતિહાસ
એકમ-૩	‘મહાનંદા’ (ફિલ્મ) અને ‘મહાનંદા’ (નવલકથા) (મરાઠી)
એકમ-૪	‘તત્ત્વમસિ’ (ધ્રુવ ભટ્ટ) નવલકથા અને ‘રેવા’ (ફિલ્મ) વિનીત કનોજિયા

સંદર્ભસૂચિ :-

- (૧) સમૂહ માધ્યમો અને સાહિત્ય - પ્રીતિ શાહ, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન
- (૨) ફિલ્માવલોકન - અભિજિત વ્યાસ
- (૩) સાહિત્ય અને પત્રકારત્વ - સંપાદક : કુમારપાળ દેસાઈ ગુ. સા. પરિષદ
- (૪) માધ્યમ મીમાંસા - યાસીન દલાલ - પાર્શ્વ પબ્લિકેશન
- (૫) રૂપાંતર - અમૃતગંગર
- (૬) કેમેરાની આંખે - દષ્ટિ પટેલ
- (૭) Fiction to Film – સીગલ પ્રકાશન
- (૮) Novel to Film – Brain Mcfarlane, Oxford University Press
- (૯) ફિલ્મકલા વિચાર - અભિજિત વ્યાસ
- (૧૦) ફિલ્માવલોકન - અભિજિત વ્યાસ
- (૧૧) ‘પ્રત્યક્ષ’ (સામાયિક) - લેખમાળા - અમૃતગંગર
- (૧૨) ‘સમીપે’ (સામાયિક) - લેખમાળા - શિરીષ પાંચાલ
- (૧૩) ફ્લેશબેક - યાસીન દલાલ
- (૧૪) કળાસાહિત્ય અને વિવેચન - પ્રમોદકુમાર પટેલ
- (૧૫) ભારતીય સિનેમા અને ગીત સંગીત - અભિજિત વ્યાસ
- (૧૬) જગતની શ્રેષ્ઠ ફિલ્મો અભિજિત વ્યાસ પરિચય ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ
- (૧૭) સાહિત્ય और सिनेमा सी भास्कर राय प्रकाशन संस्था, नई दिल्ली
- (૧૮) અખબારનું અવલોકન, યાસીન દલાલ
- (૧૯) રેડિયો અને ટેલિવિઝન, હસમુખ બારાડી
- (૨૦) શેખ, ગુલામ મોહમ્મદ : ભારતીય કળા પરંપરા.
- (૨૧) વ્યાસ, અભિજિત : સાહિત્ય અને સિનેમા.